

Amazònia: càncer en el pulmó del planeta

Ja fa mesos que es parla de la campanya mundial per la salvació de l'Amazònia, un territori vital per a tots i amenaçat. Brasil vol conservar-hi la seva sobirania, però potser no podrà aguantar l'escomesa inspirada pels països industrialitzats.

Xavier Duran

Té una extensió de gairebé 5 milions de quilòmetres quadrats, unes setanta vegades la dels Països Catalans. En aquests territoris, l'Amazònia, s'hi troba la major part de la superfície de bosc tropical del planeta i gràcies a les seves espècies vegetals es regenera el cinquanta per cent de l'aire de la Terra. Però ja fa anys que aquest verd pulmó del planeta està en perill.

Sting, coautor del llibre 'Amazònia en perill'.

L'explotació incontrolada de les seves riqueses naturals la van destruir a poc a poc.

La campanya endegada per salvar l'Amazònia ha obligat el govern brasiler a prendre algunes mesures i anunciar-ne d'altres. Però per ara tot queda en poc més que paraules i la destrucció progressiva fa preveure que, a aquest ritme, en mig segle la Terra s'haurà quedat sense el seu pulmó més important.

Gràcies a les espècies vegetals de l'Amazònia es regenera l'aire del planeta.

Més d'un milió d'espècies

El valor de l'Amazònia és immens. Hem parlat de la regeneració de l'aire, però aquell territori ens ofereix moltes coses més. Es calcula que hi viuen més d'un milió d'espècies diferents, animals i vegetals, que signifiquen més del cinquanta per cent de les espècies conegudes. I encara n'hi ha moltes de desconegudes. Moltes de les plantes que hi creixen tenen propietats medicinals. Els científics encara tenen molta feina a fer per poder aprofitar aquest mena de reserva farmacològica natural.

Però un lloc tan atractiu com l'Amazònia no es podia mantenir al marge de l'ambició humana. A més de la fusta, també es troben molts recursos minerals en el subsòl. El govern brasiler va creure, fa uns anys, que l'Amazònia estava desaproveitada i es va iniciar una onada immigratòria. Aquesta arribada de gent d'altres llocs no s'ha

regulat de cap manera i s'ha aconseguit que grans extensions de terra passessin a ser posseïdes per molt poques mans. Mentre, els indis, els genuïns habitants de la selva amazònica, veïen com el seu medi natural s'anava reduint cada vegada més.

Les grans carreteres han facilitat la immigració i l'explotació de recursos, a més de destruir zones de bosc. Grans superfícies forestals són arrabassades. O bé es cremen per guanyar terrenys de conreu. Tot plegat destrueix el bosc i produeix grans quantitats de diòxid de carboni. Aquest contribueix a l'efec-

te hivernacle, que consisteix en un augment global de la temperatura en la superfície del planeta. A més, el bosc tropical actua com una mena d'esponja. Les superfícies destruïdes poden deixar via lliure a grans cabdals d'aigua i produir inundacions.

Sobre l'Amazònia hi ha altres amenaces. El govern brasiler té projectada la construcció de diversos embassaments. A finals de febrer es va celebrar un encontre de pobles indígenes al bell mig de la selva amazònica. Sis-cents indis i tres-cents periodistes van assistir-hi. Un dels temes principals era el projecte de construcció de la central hidroelèctrica de Kararaó, que ha d'inundar una àrea de 1.225 quilòmetres quadrats de selva, equivalent a la de 1.134 camps de futbol. La central podria entrar en funcionament a mitjans de l'any 2000. La construcció de la central està ben vista per la Unió Democràtica Ruralista, agrupació de

propietaris rurals. Un dels dirigents d'aquesta associació va declarar que els costos ambientals eren petits comparats amb el progrés que la hidroelèctrica portaria.

Un país endeutat i inflacionari

El problema econòmic plana sobre l'Amazònia. El Brasil té un deute extern de 115.000 milions de dòlars —uns 14 bilions de pessetes— i una inflació anual que l'any passat va arribar a ser del 993%. Altres països de la zona, com Colòmbia o l'Equador, han ac-

na forestal que, lògicament, és menys gran. Un estudi posterior del mateix centre de recerca va augmentar el percentatge a un 6,8 per cent, però les dades del Banc Mundial són que un 12% del bosc tropical ha estat destruït.

L'actitud dels països industrialitzats ha estat homogènia, amb alguna divergència temporal. Així, el Japó havia decidit comprar fusta al Brasil, després de tenir problemes amb els seus subministradors asiàtics, al mateix temps que pensava contribuir al finançament d'una nova carretera que unís la regió d'Acre amb la costa peruana del Pací-

desenvolupats han aconseguit forçar al Banc Mundial perquè suspengui la concessió de crèdits als brasilers. Per molt que Sarney continuï repetint que l'Amazònia és dels brasilers i deixi d'assistir a reunions internacionals sobre la protecció del medi ambient, és difícil que el seu país aconsegueixi aguantar aquesta pressió. A l'interior, però, també té altres grups que pressionen, com els latifundistes o els militars. Aquests darrers volen crear una zona de seguretat al Nord del país, cosa que els permetria controlar les inversions que es facin en aquell territori.

La destrucció progressiva de la selva fa preveure que en mig segle la Terra perdrà el seu pulmó més important.

ceptat dedicar una part del seu deute extern a la conservació del medi ambient, seguint una proposta que va fer a principis d'aquesta dècada el biòleg americà Thomas Lovejoy en un editorial del «The New York Times». El Brasil, però, ha considerat que l'Amazònia és un tema de sobirania nacional. Per això creu que les campanyes que es realitzen són una ingerència.

El mateix govern de José Sarney ha intentat minimitzar el problema. Pel març el president brasiler va crear el programa anomenat «La nostra natura» per protegir la selva amazònica. Però el passat mes d'abril el president es va referir a un estudi del Centre de Recerques Espacials que, basant-se en imatges de satèl·lit, havia calculat la destrucció forestal en un 5,12 per cent.

Fábio Foldmen, diputat socialdemòcrata, va dir que les dades s'havien manipulat, prenent un percentatge que es referia al total de la regió i no a la zo-

fic. Aquesta carretera connectaria amb l'autopista que va d'Acre fins a la costa Atlàntica brasilera. Pressions internacionals van fer que, de moment, els japonesos renunciïn a finançar aquest darrer projecte.

Una teranyina de vida

Per als experts, el programa «La nostra natura» és massa ambiciós. Preveu el control de la venda i utilització de mercuri —que contamina els rius— per part dels buscadors d'or, la creació d'una vigilància policial per evitar els incendis provocats, la determinació de zones «agro-ecològiques», susceptibles de ser explotades sense danyar l'entorn, i la supressió d'exempcions fiscals per activitats que perjudiquin el medi ambient. Però en un país amb un deute extern tan elevat i una inflació incontrolable aquestes mesures no són senzilles d'aplicar.

A més, cal considerar que els països

Algú es pregunta també qui pressiona els països industrialitzats, que llienen a l'aire més de tres milions de tones anuals de diòxid de carboni. Amb l'Amazònia, la vida en el planeta es juga una bona part de les seves possibilitats de supervivència. Però no cal oblidar que aquell no és l'únic territori a protegir. En el llibre *L'Amazònia en perill*, escrit pel cantant Sting i per Jean-Pierre Dutilleux i publicat en català per Columna, hi ha una frase de Red Crow, un activista indi: «Com a indis del nord tenim ensenyaments mil·lenaris que ens diuen que tota la vida està relacionada... una teranyina de vida des dels insectes fins a les àguiles del cel. I el que fem a un tros ho fem a tota la teranyina». Quan tothom prengui consciència que la conservació del medi ambient és una rept global, s'haurà donat una passa important per la conservació de les reserves naturals. □